

„Mindenkit érhet baleset!”

A félszázados jubileumukat ünneplő budapesti mentők története

Szilveszter éjszakáján, amikor a durranó pezsgőpalack pillanatnyi kábulatában végtelenül boldognak látjuk az eljövendő esztendő, a féktelen jókedv tombolását pillanatra megakasztja egy halk figyelmeztetés: Vigyázz, „mindenkit érhet baleset!” Gondolj, néhány fillér erejéig a budapesti mentőkre, akik ott öröknek lépéseid fölért és ha a végzet úgy hozná magával, első segélyben részesítenek és ezzel sokszor az életedet mentik meg. Igen, ötven esztendeje áll a pesti ember mögött a maga alyai gondoskodásával az önkéntes mentőegyesület, jótékony célú magánalakulat, amely a magánsok és hatóságok támogatásából tartja fenn magát és végzi áldásos munkáját. Ennek a félszázadnak hősi történetét most állította össze dr. *Körmöczy* Emil, a Budapesti Önkéntes Mentő Egyesület népszerű igazgató-főorvosa.

Beszámolójából kiderül, hogy bár *Magyarországon* már 1876-ban elrendelte a törvény, hogy minden nagyobb városban mentőegyesületet kell felállítani, tíz éven át e téren nem történt semmi. Hogy történt abban az időben az első segélynyújtás? Mentők még nem lévén, maga a rendőrség látta el ezt a szolgálatot. A baleset áldozatát egy kapu alá vitték, aztán küldőcöt menesztettek a kerületi kapitányságon tartózkodó mentőorvosért, esetleg magánorvosért. Ha történetesen a baleset áldozatát el kellett szállítani, ezt hordágyon tették, amit a kerületi kapitányságon őriztek, a hordágyat pedig többnyire azok az „úriemberek” vitték, akik a törvénnyel való kisebb-nagyobb összeütközés folytán pillanatnyilag éppen — őrizet alatt állottak a kapitányságon. Hogy ez a segélynyújtás nem lehetett valami gyors és biztonságos, arról bárki könnyűszerrel fogalmat alkothat magának.

Pedig külföldön ez időben már léteztek önkéntes mentőegyesületek. 1881-ben Londonban be is mutatták az ottani szervezetet a világ orvosainak. Báró *Mundy* bécsi, és dr. *Kresz Géza* budapesti kerületi orvos elhatározta, hogy a monarchia fővárosaiban is megvalósítják ezt az intézményt. *Mundy* munkáját még abban az évben siker koronázta, de *Kresz Géza* még hat évig harcolt, hogy a Budapesti Önkéntes Mentő Egyesületet megalakíthassa. Sok ellenállást kellett legyőznie, mert a hatóságok eleinte nem nagy örömmel vették a mentőegyesület megalakításának tervét. A rendőrség a hatósági munkába való belekortyondástól félt, az orvosok pedig részint kuruzslástól, részint prakszisuk csökkenésétől tartottak.

Mi is az a „mentők”?...

Kresz Géza azonban fáradhatatlan volt. Az újságokban, a fővárosi közgyűlésén és mindenütt, ahol csak módjában állott, nagyszabású akciót indított a mentőegyesület megalakítása érdekében. Könyveket írt eszméje támogatására és végül odáig juttatta a dolgot, hogy 1887 március 20-án az ötdik kerületi előljáróság nagytermében előkészítő tanácskozás gyűlt egybe, majd ezt május 5-én az egyesület közgyűlése követte. Az egyesület első elnöke gróf *Andrássy Aladár* lett, alelnökei dr. *Gebhardt* Lajos, Budapest székesfőváros tisztifőorvosa és *Gelléri Szabó János*. Igazgató-főorvos: dr. *Kresz Géza*, titkár: *Sztrihó Gyula*. A főváros az első beruházásokra 300 forintot, lakbérre 600 forintot és évi segélyképpen 4000 forintot szavazott meg az egyesületnek. 1887 május 10-én kezdte meg működését az egyesület, amely falragaszokon tudatta megalakulását a fővárosi közönséggel. Az érdekes falragasz így szólt:

FELHÍVÁS

Budapest székesfőváros összes lakosságához

Tisztelt Polgártársak!

A Budapesti Önkéntes Mentő Egyesület folyó hó 10-én központi állomását V., Lipóttmplom bazár, Lipót tér 47. szám alatt megnyitotta s ugyanakkor működését megkezdette.

Az egyesület célja: Mentés és elsősegélynyújtás mindenemű balesetek alkalmával (uccákon, gyárakban, nyilvános épületekben, mulatóhelyeken), árvízveszély, mozgósítás és háború esetén (csupán Budapest határán belül), valamint egyáltalában a rendőrségnek és a hatósági közegeknek támogatása ezen a téren.

Az egyesület ezen céljához képest mindenkinék, gazdagnak-céljánynekek egyaránt, a nap és éj órájában és minden díj nélkül segélyt nyújt.

A segélynyújtás azonban ily általános, gyors és megfelelő csak akkor lehet, ha a székesfőváros összes lakossága közreműködésével támogatásunkra lesz.

A támogatás pedig abban áll, hogy: aki valamely baleset, szerencsétlenség színhelyén van, a fennforgott esetet

vagy személyesen, vagy a legközelebbi nyilvános telefonállomásról, egyesületünk központi állomásának bejelenti, vagy pedig azt a legközelebb található szolgálatban levő rendőrnek,

vagy végre a legközelebbi tűzoltóállomás parancsnokságának tudomására hozza.

Ezen módok bármelyikén történik az értesítés, kérjük az értesítőt, ne mulassza el egyúttal jelezni, hogy körülbelül mi a baj, hogy a mentőcsapat lehetőleg megfelelő felszereléssel siethessen segítségre.

Kelt Budapest, 1887. évi május 18-án.

Gróf *Andrássy Aladár*
elnök

dr. *Gebhardt Lajos* *Gelléri Szabó János*
alelnök alelnök

Ma kissé kómikusnak tűnik ez, de akkor így kellett megmagyarázni a közönségnek, hogy mi is az a „mentők”. És Budapest ezzel alakult igazán nagyvárossá.

Az első nap — az első őrtség

Az első őrtségben a következők vettek részt: dr. *Klein Fülöp* ellenőrző orvos, *Kovács Aladár* őrszervező, *Burián Aladár*, *Korányi Sándor* és *Bozóky Jenő* magyar mentők és *Wortmann Mór*, *Woinowich Mladen*, *Kohn Ignác* és *Grützinger* bécsi mentők.

Az első napon csak két kivonulás volt. Délután három órakor egy dühöngő örülthöz hívták a mentőket a *Wahrmann* uccába, félnégykor pedig egy epilepsziás beteghez a *Külső Váci* útra. Az első esztendő májusában 56 esetben hívták a mentőket, 49 évvel később, 1936 májusában viszont 5768 esetben.

A közönség, amely az első időben meglehetősen érdektelenül szemlélte a mentőegyesület munkáját, igen rövidesen szívébe zárta a derék mentőket. *József* főherceg már az első évben elfogadta az egyesület védnökségét. 1889-ben, tehát két esztendővel az alakulás után a mentők már olyan népszerűek voltak, hogy a fővárosi közgyűlése 57.000 forintot szavazott meg, „hogy a megszavazott összegben a fővárosnak *Markó* ucca és *Sólyom* ucca sarkán levő telkén új mentőszékházat építsen és hogy azt a saját céljaira, a székesfőváros tulajdonjogának fenntartásával, ingyen használhassa”. 1890 július 31-én éjjel adták át a szolgálatnak az új székházat.

Az 1892-es esztendő igen nagy teherpróba elé állította a fiatal egyesületet. Akkor dühöngött ugyanis Budapesten a *Hamburgból* állati bőrökkel behurcolt *kolerajárvány*. A mentők húsziójni őrsege haláltmevető bátorsággal látta el tisztét, úgyhogy valamennyi kitüntetést kapott. A húszió kitüntetett közül életben vannak még: *Dr. Boross Ernő*, dr. *Körmöczy Emil*, dr. *László Adolf*, dr. *Lugossy István*, dr. *Budahegyi Pauer Károly*, dr. *Tauffer Emil*.

1901-ben elhunyt dr. *Kresz Géza*, majd egy évvel később gróf *Andrássy Aladár*. Utódaik dr. *Kovács Aladár*, illetve gróf *Kardosny* Jenő lettek. 1902-ig csak lófogatú kocsik álltak a mentők szolgálatában, ebben az esztendőben vezették be az autót. Kezdetben csak egy autója volt az egyesületnek. Ebben az orvos vonult ki a balesethez és csak, ha szükség volt rá, jött utána a lovas betegszállító-kocsi. Csak 1926-ban szűnt meg teljesen a lovasszolgálat és tértek a mentők a teljes autózemre.

A világháború újabb hatalmas terheket rótt a budapesti mentőkre, akik rendes szolgálataik és *Auguszt* betegszállító vonatuk segítségével a világháború folyamán 493.872 katonának nyújtottak első segítséget. A sordalmak után a tönkrement egyesületet újból a semmiből kellett megteremtteni.

A milliomodik kivonulás

Az utóbbi évek tevékenységét felesleges ismertetni, hiszen azok közismertek. 1933-ban ünnepelték a mentők milliomodik kivonulását, kifejlesztették a vízimentést, felállították a budapesti környéki hegyekben 24 turistamentőállomást, erélyesen harcoltak a ciánmérgezők, világitógázmérgezők okozta balesetek ellen. Általában, ahogy a város, a kultúra fejlődött, úgy tágult ki érdeklődési körük és működési területük. Legújabbban kiterjesztették már munkásságukat a légvédelem munkaterületére is. 1934 óta *József Ferenc főherceg* az egyesület elnöke.

Befejezésül elegendő, ha ideiktatjuk dr. *Körmöczy Emil* igazgató-főorvos érdekesen izgalmas tanulmányának befejező sorait. Ez a beszámoló, egyúttal program is: „Az egyesület megalakulása óta immár ötven esztendő telt el és 1937. évi június hó 10-én tartandó közgyűlésünk fennállásának ötvenedik évét fogja ünnepelni. Az egyesület megalakulása óta lepergett ötven esztendő után bátran mondhatjuk, hogy egyesületünk teljesítette azt a feladatot, amire alapítóink vállalkoztak. Az első segítségnyújtás és a betegszállítás kifogástalan. Az orvosnallgatók kioktatása, a laikusoknak első segítségnyújtásban való kitanítása, az első segítségnyújtás tanainak terjesztése, a balesetek megelőzésére irányuló intézkedések propagálása büszgő és nagy eredménnyel folyik. Reméljük, hogy így lesz ez továbbra is: a hatóságok támogatásával, a közönség pártfogásával és a magyar sajtó jóakarató pártolásával megsegítve.”

(p. gy.)